

Kolosi Tere **Poolnonj Kolosi yonoo Tere ano.** **Jen-asa-asari**

Kolosi ii Eisia prowinswaa taonja monj. Ii Efesus sitiwaa weenj kookoutanonj baagenj eja. Poolnonj Kolosi kambanj mongenj mende kenoto, Eisiawaa siti somata Efesus kanonj gbani karonj Buɗa gawonj menj Kolosi yonoojonj kaanjiadeen ma-jakaka moma laligoro. Kanagenj Kolosi tosonianj uugia meleengi (1.7; Apo 19.10). Poolnonj Room sitiwaa kapuare mirinonj raro nenjata Epafras iinonj Kolosi uumeleenj tuumbaa buju qaaya menj iwaanonj karo. (1.7-8) Sundugia tosaanja ii awaa koloogito, Kolosi kanonj boi takapolakaya kaanjiadeen laligogi.

Boi yonononj ejemba kokaenj kuma soonj onjoma laligogi: “Uumeleenj kanageso onononj Anutu waeya mewombaa kana qaa kania kania ii saanonj otaawu. Onononj saanonj uugia menj kamaanj selegia qenj siimbobolo mobu.” (2.16, 20-21, 23) Toroqenj kokaenj jenj kotonj ononj, “Momaalariyawo onononj mono siminj kuma gajoba waegia menj laligowu.” (2.18) Jiisas kaanagadeen menj kamaanj munj kokaenj jegi, “Ii Anutuwaa Meria qaagoto, gajoba wanja monj.” Kaenj jenj kokaenj toroqegi, “Nonoo qaanana otaawuti, iyonononj mono momo aasangoya qaita monj mokoloowuya.”

Kawaajonj Poolnonj Tere koi onj Kolosi uumeleenj tuunj kokaenj kuma onono, “Iwoi

kuuya mono Jiisaswaa baatanonj ero iinonj Anutu honja toonj koloonj (1.15-17) uumeleenj tuunj ananaa Waɲnanaga laligoja.” (1.18) Toroqonj qaa kokaenj qendeema onono, “Kraist Jiisas moma laarigi iinonj Anutuwaa momo ano momakooto aasanjgoya saanonj qendeema onombaa. Anutuwaa momoya ii momo tosia kuuya uugunj qaita monj kolooja.” (2.2-3, 9-10) Poolnonj kaanagadeenj uumeleenj ejemba laaligogiaa jenjkooto qaa tosaanja oonj ano Kolosi keno. (3.1-4.1)

Buk kokawaa bakaya waɲa 4 ii kokaenj:

Qaa mutuya 1.1-8

Kraistwaa laaligoya ano gawonja 1.9-2.19

Kraistwo laaligo gbilia 2.20-4.6

Terewaa qaa kota waɲa 4.7-18

¹ Anutunonj Pool nii wasinj nono jetaa so Kraist Jiisaswaa aposol koloojenj. Uumeleenj alanana Timoti iinonj niwo rajo.

² Oo uumeleenj alaurunana soraaya Kolosi taononj laligonj Kraistwo qokotaagi momalaa-rigianonj mende sologoro zenj nanjuti, niinonj onjowo qaa aminj mobombaajonj tere koi oojenj. Anutu Maɲnananonj mono kalenjmorianj onono luaenonj laligowu.

Onjoojonj Anutu mepeseenj qama koolinjejonj.

³⁻⁴ Onjo Kraist Jiisas pondanj moma laarinj ejemba soraaya kuuya uu wombogianonj jopagonj onjmakejuti, iikawaa buju qaaya jegi moninj. Kawaaajonj onjoojonj qama koolinjejonji, iikanonj mono kambanj so Anutu, Ponjana Jiisas Kraistwaa Maɲa mepeseenjejonj. ⁵ Oligaa

Buɔawaa qaa oɔnanɔ wala oɔnoonɔ karo jegi jejeromonɔromonanaa kania moma moma asaridaborogi. Moma asarinɔ Anutunonɔ oɔooɔonɔ iwoi ano Siwe gomanonɔ ozonɔ esunonɔ eji, oɔo ii buɔa qeɔ aowombaajonɔ mamboma jejeromonɔromonɔ amakeju. Jejeromonɔromonɔ kanonɔ nemunɔ koma oɔono afaanɔonɔ Anutu moma laarinɔ uugianonɔ jopagonɔ aonɔ laligojuti, mono iikawaajonɔ mepeseenɔ munkejonɔ.

⁶ Oligaa Buɔa qaa iikanonɔ seinɔ gomaɔa gomaɔa sokoma honawo koloonɔ somariinkeja. Kawaa so oɔnoonɔ karo oɔo Anutuɔwaa kalenɔmoriaɔa kania hona ii moma moma asarigi. Ii waladeenɔ moma asarigiti, weenɔ iikanonɔadeenɔ kanainɔ oɔoo batugianonɔ kaanɔadeenɔ honawo koloonɔ kotuegonɔ oɔomakeja. ⁷ *Wombo neɔanana Epafras iinonɔ Kolosi oɔooɔonɔ Oligaa Buɔa ii kuma oɔono mogi. Epafras iinonɔ nonoo kitinana nama Kraistwaa gawonɔ pondanɔ kaparanɔ koma menkeja. ⁸ Unɔ Toroyanonɔ sololoonɔ oɔono jopagonɔ aonkejuti, Epafrasnonɔ oɔoo kaniagia kaenɔ iima ninijoro moninɔ.

⁹ Kawaajonɔ buju qaa ii moninɔ, nonononɔ kaanɔadeenɔ kambanɔ iikanonɔadeenɔ kanainɔ oɔooɔonɔ Anutu qama koolinɔ laligonɔ koujonɔ. Oɔnononɔ Anutuɔwaa uusiina moma yagogi momo iikanonɔ uugia saa qewaatiwaajonɔ welema munkejonɔ. Iikanonɔ saa qeɔ oɔono Unɔ Toroyanonɔ mono sololoonɔ momo oɔomakebaa. Iikaanɔ kanonɔ mono saanonɔ Anutuɔwaa siina kuuya dindinɔadeenɔ moma kotonɔ laligowuya.

* **1:7:** Kol 4.12; Flm 23

10 Onjoonj kokaenj qama koolinjejonj: Momakooto kanonj nemunj koma onono saanonj laaligogia Pombaa jaanonj sokombaatiwaa so laligowu. Uusiija ejiwaa so nanamemengia kuuya ama menj laligowu. Kaenj saanonj gawonj awaa kania kania pondanj megij kawaa honja koloonkeba. Momakootogia kaenj koma gbiligi saanonj kotiinjebu ano Anutuwaa kania toroqenj moma sororogonj laligowu.

11 Anutuwaa ku-usunja ii akadamuyawo. Iikawaa so iyanjaa esunjumuya kuuya togonj onono turunj menj kotiinj onomakebaatiwaajonj qama koolinjejonj. Anutunonj kaenj menj kotiinj onono saanonj kotiinj kambanj so kaparanj koma uubonjononj nama lombo moma mokosinjonj aisoonj laligowu. 12 Aisoonj laligonj Manjgiaa dangisenj jenj laligowutiwaajonj qama koolinjejonj. Manjananonj alauruta soraaya ananaajonj iwoi oyamboyanawo arenjonj ano asamararanjaa uutanonj eja. Iinonj onjo kaanagadeen menj letoma onono iwoi oyamboyanawo ii buja qenj aowutiwaa so kolooju.

13 Pangamanonj galenj koma nononoti, Manjananonj iikanonja metogonj nunuama kanj wombo Meriaa bentotonj uutanonj nonoma nonono. 14 *Meria iinonj downenana menj sinjisonjonana songbama mesaowaatiwaajonj momakeja. Kawaaajonj dangisenj jenj munjejonj. Qaa ii onjanonj.

Kraistnonj iwoi kuuyaa kania ano wanja kolooja.

* 1:14: Ef 1.7

15 Kraistnoŋ Anutu mende ii-iita iwaa unjaunaya kolooja. Monowaa monoyanoŋ laaligo kuuya mende kolooro Kraistnoŋ mono waladeeŋ Maŋawo eja waŋ koloon laligoro. Kaen laligoŋ Maŋa Anutu ilaan muro ilawoila kuuya mokoloon oŋoni koloogi.

16 Merianoŋ Anutu ilaan muro ilawoila kuuya mokoloon oŋoni. Iwoi tosaana Siwe gomambaa jakeya jakeya kanon egi mende injiimakejoni ano iwoi tosaana namonoŋ egi injiimakejoni, ii Kraistnoŋ jero letoŋgi. Iwoi kuuya ii galen koma oŋombutiwaajon unja kawali (ome) galena galena mokoloon oŋono Siwe namo batugaranon jinjaronŋianon nama jenkootogia amakeju. Yoŋoo newogianon poŋ qerewena jawiŋgia uuta ano kamakamaata ii kuun oŋono jakegianon ku-usuŋgiawo nama tosaana poŋ kaana galen koma oŋomakeju. Merianoŋ iwoi kuuya koloowaatiwaa bemunjaleya koloorota Anutunoŋ unja (ome) mokoloon oŋonoti, ii Kraist mepeseegi akadamuyawo koloonkebaatiwaajon kuun oŋonota raju.

17 Kraistnoŋ waladeeŋ laligorogo ilawoila kuuya ii iwaa gematanon koloogi. Iinoŋ mono iwoi kuuya mindirin nemun koma oŋono metulanŋon iwaanon riin rindanŋon nanju. 18 *Kraistnoŋ bemunjalenana kolooja. Ilawoila kuuya anana horon nonoma waŋnana koloon laligowaatiwaajon koomunonŋa waaro. Komugiti, iyoŋoo batugianonŋa iinoŋ wala jota men gbilin waaro. Kaen jotamemenana mutuya kolooro anana kanageso

* 1:18: Ef 1.22-23

walagaa zioz gbilaa kolooŋ nanjoŋ. Kawaajon uuwaa, sele busuwaa, iwoi kuuyaa waŋnana kolooro uumeleen kanageso anana iwaa sele busuya kuuya koloojoŋ.

¹⁹ Anutunon Meria aŋaa so korondon kinen laligowaatiwaajon modabororo sokono. Kawaajon iyaŋaa momoya ano akadamu iwoiya kuuya ii korebore Kraistwo qokotaan nanjiwaajon keraqeeanjo moma laligoja. ²⁰ *Ilawoila kuuya namonon ano sombinon Anutuwo kazi amakejuti, ii Anutunon kuuya tawagia meŋ unuano iyaŋawo qokotaan uumotoonjo ambutiwaajon moma kokaen jeŋ tegoro sokono, “Mono neenaa Meranaga wasiwe kemeŋ maripoonon komun saya maama luae nemuŋ kono koloowaa.”

²¹ Onjo kaanagadeen wala nanamemengia bologa erotiwaajon ama uugianon Anutuwo uumotoonjo mende ama kere moma muŋ sigensigen laligogi. ²² Wala kaen laligogito, kambaŋ kokaamba Anutunon aŋawo uumotoonjo ama nambutiwaajon Meria wasiro balon sele busuwo komun koma konjoratin onono. Kaen nanŋi qewomewolongia songbano laligogi unuama iyaŋaa jaanon soraaya koposogiaa qaaya qaa onoono keubutiwaajon mamboma jejeromonromon amakeju.

²³ Jejeromonromon amakejuto, laligon waŋsaŋwaŋsaŋ qeŋ kamaan unuwabotiwaajon mono Kraist pondan moma laarin nambu. Anutunon Oligaa Bunaya iikanon tando kuuroti, onjo iikawaa qaaya mogi. Uugianon iikanon

* **1:20:** Ef 2.16

nanḡon rindanḡon nama kotiin laligowuti een, mono oyanboyan koloowu. Nono Oligaa Bunaya ii jen seinḡejon. Anutunon ejemba mokolon onono Siwe baatanon laligon kenjuti, iyonoo batugianon ii liligon jen asarin laligojon. Pool niinon kaanagadeen Oligaa Bunawaa gawonḡa ii menḡ laligojen. Kianḡ.

Poolnonḡ zioz tuumbaa gawonḡ nomaenḡ menḡ laligoro?

²⁴ Kraistwaa sele busuya kuuya ii uumeleen kanageso anono koloojon. Kraistnon ananaajon ama konajilinḡ moro kitia enḡ uumeleen kanageso qanananon umakeja. Niinon Kraistwaa sele busuya ilaanḡ onomambaajon ama sele busunanon konajilinḡ kitia ii menḡ moma laligonḡejen. Kaenḡ koloonḡ nono onoojon ama siimbobolo moma laligoweti, iikawaajon kambaḡ kokaamba aisoḡḡejen.

²⁵ Anutunonḡ kuunḡ nono uumeleen kanagesoya kanagesoya welenḡ qenḡ onoma gawonḡ menḡ laligojen. Anutunonḡ kalenḡmorianḡa ejemba mendeema nonomambaa arenḡa anoti, iikawaa so Bunḡa qaaya jenḡ seidaboromanḡatiwaaajon jero. Onononḡ qeanḡonḡ kotiiwutiwaa gawonḡ ii nono. ²⁶ Anutunonḡ Bunḡa qaa ii monowaa monoyanḡḡa mesanḡoro ejemba qenḡ seinḡ ama komugi gbiliurugia waama kaanagadeenḡ komugi kaandeenḡ kaanḡ ama laligonḡ kouma tompinḡ laligogi. Kaenḡ laligogi qaa ii kambaḡḡa kambaḡḡa aasanḡoyanonḡ eroto, kambaḡḡa kokaamba kanagesoya kanagesoya soraaya anana ninisaama jero mojonḡ.

²⁷ Anutunonj kalenmoriaᅇaa areᅇa kokaen jen anota eja, “Niinonj qaana aasᅇgoya ii neenaa kanagesouruna onjo inisaama injowe mobutiwaajonj mojen. Yoᅇononj ii moma yagonj kema jen seigi Buᅇana aasᅇgoyaa akadamuyanonj mono waba kantria kantria yoᅇoo batugianonj somariin qaᅇabunᅇayawo koloowaa.” Qaa kota aasᅇgoya ii kokaen: Kraistnonj onoo uugianonj laligoji eenj, mono asamararanonj keubombaa jejeromonromonj ama onmakebaa.

²⁸ Anana Anutuwaa areᅇn iikawaa so Kraistwaa kania ejemba kuuya onoojonj jen asariᅇ laligojonj. Yoᅇononj kuuya Kraistwo qokotaan nama kotiin akadamugiawo koloowutiwaajonj kuma onmakejonj. Kaen unᅇuanin Anutuwaa jaasewanonj keubutiwaajonj mojonj. Kawaajonj momakootonana kuuya menj kululuun qambanmamban qaaya qaaya onmakejonj. ²⁹ Niinonj iikawaajonj aonj oronkejen. Kraistnonj ku-usunᅇaa qaganonj sololoonj inaanj nomakeji, niinonj mono iikawaa so manja qeᅇ laligonkejen. Kianj.

2

Poolnonj Kolosi yoᅇoojonj majakaka moro.

¹ Niinonj Kolosi onoojonj ama manja qeᅇ laligojen. Kaanᅇagadeen Laodisia sitinonj laligojuti ano uumeleenj alauruna tosianonj noo jaasewana mende iigiti, mono kuuya yoᅇoojonj qama koolin mamaga aonj oronkejen. Niinonj onjo iikawaa kania mobutiwaajonj mojen.

² Kokaen qama koolinkejen: Anutu, gii mono uugia nanᅇonj onona ororonj somonᅇonj

jopagon aon motoon uuwaa akadamugia kuuya mokoloowu. Ii mokolon saanon kotiin iwoi kuuya moma kotodaborowuya. Kaen ama saanon Anutuwaa Buna aasangoya, Kraistwaa kania ii kuuya moma asaridaborowuya. ³ Anutunon momoya ano momakootoya ii kuuya Kraistwaanon ama mesangorota eja. Anutuwaanon momakootoyaa kowia ii maa suan kaan kowi aasangoyanon ero Kraistnon iikawaa kiiya meria kolooja. Kraistwaa jeta ten koma iikaananon saanon momakootoya ii mokoloowon.

⁴ Monon mondokondoron ama qaa kele jen uugia kuun tiligon onombabotiwajan Kraistwaa qaa ii jejen. ⁵ Selenon onowo motoon mende laligojento, un kookoonanon mono onowo nanja. Ono kotiin Kraist moma laarin qaaya ten koma batugianon arengiaa so bonjon laligojuti, onoojon kaen moma romonjon aisoonkejen. Kian.

*Balombaa momoyanon somonjon
onombabotiwaa galej meme qaa*

⁶ Kawaajon on Kraist Jiisas men analigi Pongia kolon nanji, mono iwo qokotaankejutiwaa so nanamemengia ama men laligowu. ⁷ Qaa kuma onongiti, iikawaa so mono kosogia Kraistwaanon mondonjon iwo qokotaan nama uugia nanjon aon momalaariwaa esunmumuya torogon mokolon laligowu. Dangisengia mono apu sasagon kamaankejiwaa so jen mepeseen laligowu.

⁸ Ambosakon yononon balombaa momakooto kuma ononji kana walaga mokoloon tosonian ii otaanjeju. Kaanagadeen ben kawali galen sombin namo batugaranon laligon yoroo ilawoilagara kuuya galen koma onomakejuti, tosonian Kraist uugun iyonoonon qokotaan qaa kuma onomakeju. Kaen amakejuti, iyonoononga mononon onoma tiliqili omaya kawaa kasianon somononon onono kamaan boi iyonoo buja koloowubo.

⁹ Anutuwaa momoya ano akadamu iwoiya kuuya ii korebore Kraistwaanon ero balon sele busu men asugiro. Kawaajon boi takapolakaya kaana yonoojon mono galen men aon laligowu. ¹⁰ Kraistnon unja kawali galen ano pon qerewenja ano jawin kuuya yonoo wangia kolooja. Kraistwo qokotaagi iinon Anutuwaa momoya ano akadamu iwoiya kuuya ii saanon sogianon onono laligojuya.

¹¹ Kaen laligon Kraistwo qokotaagi iinon aiweseya hona ii onoonon kaanagadeen koton onono laligoju. Aiwese ii boronon selenananon kotonkejutiwaa so qaagoto, Kraistnon sele kotokoto qaita mon ama ononoti, ii kokaen: Iinon selewaa nanamemen wala-ganon galen koma onombabotiwaajon mono siingia kombombanja bologa ii somongoro laligoju. ¹² *Kraistwaa qamoya ronon angiti, onoo uu walaganon mono iikaana tanitani komun oomulu iikanon koomu ronon kemero. Kaen kemeroto, Anutunon Kraist men gbiliro koomunonga waaroti, iwaa ku-usunanon mono onjo kaanja-deen inaan

* 2:12: Room 6.4

oomulu iikanon nemun koma onono gbiligi. Ono Anutuwaa ku-usunja ii menj anjalij moma laarin mugitiwaajon ama Kraistwaa kooronanon gbilij kotij laligoju.

13 *Wala monon onoo siingia kombombanja bologa ii mende somongoro uugia walaganon galen koma onono laligogi. Singisonjo angitiwaajon ama uu koomuya laligogito, Kraistwo qokotaagi Anutunon iwaa kooronanon menj gbilij onono. Singisonjonana mono kuuya songbandabororo kotij laligojon. 14 *Kilenanana ano iikawaa ironjaa jenkootoya ii Siwe gomanon lopo terenon oogita ero. Kraistnon loponana ii korebore koton qewagoro. Lopo iikanon Anutuwo nama gemanananon qen tuarenjen ama nonoma eroti, iinon ii kotogon maripoonon kosigoro tegoro.

15 Maripoonon komun ben kawali galen ano unja pon qerewenja namo sombin batugaranon ilawoila kuuya galen komakejuti, Kraistnon iyonoo ku-usungia ii lua jangben jeta kaanja qewagon riligon rijongodabororo. Kaen ama kaziuruta kasanon gbadoon onoma gamu qen onono. Kaen ama unuama otokorian maama rendun hororo qenjaaroyanon kagi haamo ama ononotiwaa kania ii asuganon asugiro iigi.

16 *Kraistnon haamo ama ononoti, iikawaajon ono mono Kraistwo nama qaqabunabunagiawo satij laligowu. Kaen laligogi onoo batugianon monon naa nene apuga onen nenjejuti, iikawaa

* 2:13: Ef 2.1-5 * 2:14: Ef 2.15 * 2:16: Room 14.1-6

songoya eenj ama jenj kotonj onjombabo. Gbani so kendonj kowoga monj ano koinj so koinj dologa koujiwaa korisoroya ii amakeju me qaago, iikawaajonj eenj jenj bolinj onjombubo. Sabat kendonj ii Sondameraanonj me weenj monjonj ramakejuti, iikawaajonj eenj wambusoongianonj qenj jenj onjombubotiwaajonj mono galengia menj aonj laligowu. ¹⁷ Songo kaanja kawaajonj mono geja mende ambu. Iwoi ii sareyagadeenj kolooju. Eja onanonj dodowiro unjanayanonj wala kankeji, iikawaa so honja ii Kraist. Nene songo ano kendonj rarawaa qaaya ii Kraistwaa sareya koloonj kaamaanqeqeta kolooja. Kraistnonj mono asugiroto, onj kilenj kema kana sareya walaganonj eenj qokotaanj laligowubo.

¹⁸ Tosia onjononj siingianonj kokaenj amakeju: Onjanjiaa uugia menj kamaanj ama Siwe gajoba waegia menj benj kaanja mepeseenj onjmakeju. Kananagadeenj jaagia meleeno unjanagia iima iikawaajonj sewankiki amakeju. Kaenj onjanjiaa namowaa momoyanonj kuunj onono selegia eenj totoonj menj uma selememe amakeju. Yonoononga monjonj tiligonj onjoma Kraistwaanonga utunj onjombabo. Kaenj ano onj momalaariwaa kuunonj haamo mende ama tawagia mende mewubo. Kawaajonj mono galengia menj aonj laligowu. ¹⁹ *Yonjononj Kraist wajnana kolooji, iwo nanangia ii mesaonj lanj laligoju. Kraistnonj wajnana koloonj iyanjaa sele busuya kuuya anana galenj koma nonono saanonj qokotaanj aonj laligojonj. Sii toroqeqeya

* **2:19:** Ef 4.16

ano tokotokoya iikanonj mono sele busuyaa dondomonjuruta mindirinj somonjonj nononji metulanjonj motoonjo koloojonj. Kaenj koloonj Anutunonj nemunj koma nonomakejiwaa so somariinj kotiinkejonj.

Kraistwo nanji namowaa momoyanonj galenj koma onombabo.

²⁰ Onjo Kraistwaanonj qokotaagi uu walagianonj komuro benj kawali galenj yonoo kasa gbadononga loloogi. Yonononj namo sombinj batugaranonj laligonj iwoigara kuuya galenj koma onomakejuto, onjo mende galenj koma onomakeju. Kawaajonj boi takapolakaya kaanjonj jenkooto lanj ama onomakejuti, ii mono naambaajonj eenj otaankeju? Siwewaa bunja koloojuto, kilenj namowaa qaaya otaagi sisau koloonkeja.

²¹ Songogia kokaenj amakeju, “Ii mende gajugonj mewa. Monj ii mende kisiriiwa. Iwoi ii mende oosiriwa.” ²² Balonj ejembanonj iyangiaa wangianonj kaenj jenj kotonj tosaanja kuma onomakejuto, Anutunonj kaanja qaago. Anutunonj iwoi kuuya ii ama mewonjatiwaaajonj ama jero menj neninj qaombutiwaaajonj ano eju. Ii balombaa iwoi tatawaga.

²³ Ii kilenj tosianonj benj kawali galenj ano gajoba waegia menj benj kaanja mepeseenj onombutiwaaajonj kaparanj komakeju. Ii kaparanj koma “Ananaa uunana menj kamaanj anjonj,” jenj iikanonj mondonj selewaa siingia kombombanja bologanonj galenj koma onombabotiwaaajonj songoya songoya ama selegia qenj sembenj aonj aonkeju. Kaenj ama jenjkootogia amakejuti, ii

momakooto qaganonj aambaa tani kolooro mamaganonj siligia ii iima mogi umakeja. Umakejato, ii kilenj kaenj selewaa siingia kombombaņa bologa anjonj kombombaajonj amamaanj ii lanj otaankeju. Kawaajonj jenkooto qaagia iikanonj mono iwoi omaya totoonj kolooja. Kianj.

3

Kraistnonj laaligo gbilianonj laligowombaa esunja nonomakeja.

¹ *Kraistnonj eukanonj uma Anutuwaa boro dindinanonj jinjaronj jakeya menj qaqabunayawo raja. Anutunonj Kraist menj gbilinj muroti, iikawaa tani kaanagadeen onjo menj gbilinj onono koomuyanonga waama laligoju. Kawaajonj onjo Siwe gomanonj eu ilawoila eji, uugia mono iikanonj somonjonj laligowu.

² Balombaa ilawoilaya kanonj qaagoto, eukanonj ilawoila eji, uugia mono iikanonj somonjonj kotiinj laligowu. ³ Onoo uugia walaganonj komuro Anutuwaanonj dunjonj laligoju. Kaenj Anutuwaa aonjonj kema laaligo kotigaa kania mokoloogi. Kraistnonj Siwe laaligo aasangoyanonj laligoji, onoo uulaaligogianonj mono iikawaa so aasangoyanonj eja. Kawaajonj uugia mono Kraistwo somonjonj laligowuya.

⁴ Kraist laaligo kotigaa Tonananonj mombo karo asamararanonj asugiwaati, kamban iikanonj onjo mono kaanagadeen asugigi unuano iwo Anutuwaa asamararanonj keubu.

* **3:1:** Ond 110.1

Uu walaga ano uu gbilia ii aworangoŋ aojao.

⁵ Balombaa siingia kombombaŋa bologa kania kania ii uugianonŋ enŋ yayasesenŋ meŋ onomakejuti, iyonoo wangia mono kuuya rinjanŋgodaborowu. Bao kasu kaanŋa serowilinŋ ano qewolonŋ anŋonjorayawo ii mono gema qewu. Uuselewaa siinŋ kombombaŋa bologa ii mono mesaonŋ uugere bologa qowogogi bogowa. Iwoi meŋgo mewombaajonŋ mambanŋ koloonŋ koposonŋonkejuti, iikanonŋ tando lopionŋ waegia meŋ mepeseenŋ ononjutiwaa tania kolooja. ⁶ Ii anŋitiwaaajonŋ ama Anutuwaa irinjanonŋ soono uukazia qagianonŋ ano umakeja.

⁷ Siingia kombombaŋa bologa kaanjanonŋ mono wala onoanŋiaa laaligogia kaanagadeenŋ galenŋ kono kana bologa ii riinŋ otaanŋ laligonŋkegi.

⁸ Kaenŋ laligogito, kambanŋ kokaamba onŋo kaanagadeenŋ iwoi iikaanŋa kuuya ii mono giligi kamba: Uuduuduu moma uugeregianonŋ juma onŋooro uugianonŋ aonŋ uubooli mojuto, ii unjuma giligi kamba. Kaanagadeenŋ uugeqe qaa tokoronŋkota ano qaa anŋonjorayawo jenŋ uugia menjerenŋgojuti ii mono kuuya gema qenŋ mesaowu.

⁹ *Onŋo uu walaga ano iikawaa nanamemenŋa anŋonjora-yawo ii yakarinŋ qenŋ komunŋ laligojuti eenŋ, qaa qolonŋmolonŋgoya mono mende aminŋ mobu.

¹⁰ *Onŋo uu walaga kotogonŋ mombo letoma uu dologa mouma laligoju. Mokomokoloo Tonananonŋ iyanŋaa kania moma asariwombaa sareya anoti iinonŋ mono iikawaa so uu dologa ii

* **3:9:** Ef 4.22 * **3:10:** Jen 1.26; Ef 4.24

letoma muro toroqen kolonanjkeja. ¹¹ Kawaajon anana Juuda me kantri tosiaa ejemba laligojoni, ii mono so motoonngo koloojon. Anutuwaa aiweseya selenananon kotogi me qaago, ii kilenj Anutuwaa jaanon so motoonngo koloojon. Taonj ejemba momogiawo me qandaya (bus kanaka) laligonj iyangiaa qaagianonj irikawaraka jen poumapou laligojuti ii kilenj Kraistnonj uunananon nano motoonngo koloojon. Ananaa gawonana menkejoni me tourunana ii tawaya qaa eenj welenj qen onjomakejoni, iikanonj iwoi qerewenja koloojato, honabonja ii Kraist. Iinonj mutulanjonj kuuya nunuugunj uma Kinj Ponjana uuta motoonngo kolooja.

¹² *Anutunonj meweengonj onono uu dologa otaanj Anutuwaa wombo alauruta soraaya kolooju. Kawaajonj onjo mono batugianonj kiankomu ama ala menj aonj laligowu. Uugia menj kamaanj tosaanja gumbonjonjonj qaganonj ama onjoma lombo moma mokosinjonj laligowu. Sili iikanonj mono malekugia kolooro konji kemero ii pondanj menj laligowu.

¹³ *Mono lolongonj bologaa kitia mende meleembuto, mono qaqa-anjonj aonj laligowu. Kalanj koma aogi batugianonj qaa koposo kolooro monjonj alia jenj mumambaajonj moji, ii mono mesaonj aowu. Ponjonj singisongogia songbama mesaoroti, onjo mono batugianonj kaanjiadeenj ama aonjkebu. ¹⁴ Kaenj ama uujopawaa malekugia ii konji kemero iikawaa qaganonj mono ukalenj ama jopagonj aogi qabo koloowaa. Uujopa kanonj

* **3:12:** Ef 4.2 * **3:13:** Ef 4.32

akadamu kuuyaaajon jejeni, ii qoonjon mindirin wangiaga nanja.

¹⁵ Kraistnon onjo luaenon sele busu motoonjo koloon laligowutiwaajon onoono. Kawaajon iwaa luaenon mono uugianon en awaawaa qawa loqagia kolooro uubonjonon jen mepeqepese ama laligowu.

¹⁶ *Kraistwaanon Buna qaa iikanon mono uugianon en batugianon mamaga asugin seiwaa. Mono momakooto qaa kuuya jen kuma aon qambanmaban qen aonkebu. Unja Toroyanon sololoon onmakejiwaa so mono Buna Rii Ondino (Buk Song), mepemepese rii (oonjaa) ano uuwaa rii tosia ii uu wombogianon Anutu mepeseen qamakebu. ¹⁷ Nanamemen ii me ii jenon me silinon ama mewuti ii kuuya mono Pon Jiisaswaa qanon amakebu. Kaen anji Kraistnon nemun koma onono Man Anutu oewae jen mun laligowu. Kianj.

Loemba, nemunman ano welenqeqe onjo qambanmaban qaa

¹⁸ *Emba onjo mono lourugia yonoo qaa baatanon kema laligowu. Pombaa buna koloojutiwaajon mono kaen anji sokombaa.

¹⁹ *Eja onjo mono embaurugia uukalenon jopagon onoma goronoo so wosokondun qaganon mende ama onoma laligowu.

²⁰ *Merabora onjo Pombo qokotaan nama nemunmanwoigia yoroo jegara otaagi Ponnon injiuro

* **3:16:** Ef 5.19-20 * **3:18:** Ef 5.22; 1 Piito 3.1 * **3:19:** Ef 5.25; 1 Piito 3.7 * **3:20:** Ef 6.1

sokombaa. Kawaajon onjo mono qaagia jewuti-waa so kuuya tenj koma onjoma laligowu.

21 *Manjurunana onjo meraboraurugianon awasankakagia mesaowubotiwaajon mono mende unj ureen horon kiton onjoma laligowu.

22 *Welenqege onjo mono namonon galenjurgia yonoo qaagia kuuya tenj komakebu. Kondokondoowaa waj anji ejembanon injisosoroowutiwaajon qaagoto, gbingbaon mesaon Pombaa jeta uuguwombotiwaajon sombugia moma uugia gawonon ama menj laligowu. 23 Iwoi ama menjkebuti uugia mono iikanon somonjon kokaen romonjon: Balon ejembagadeen qaagoto, Pon iyanja mono welen qen munj laligoju.

24 Pon Kraist welen qen munj laligogi iinon tawagia Siwe gomanon ano eji, ii onono bunagia koloowaa. Mono kaen romonjon laligowu.

25 *Monjon gawonja menj soowaati Anutunon kaanjadeen menj soosooyaa ironja meleema mubaa. Anutunon tosaanja mende injisosoron tosaanja mende sureen onjmakejato, kuuya anana so motoonjonon gosin nonoma qaanana jenj tegowaa.

4

1 *Galenjurunana onjonon Pon somata ii Siwe gomanon laligoji, ii moma kotojutiwaajon mono welenqequeurgia yonowo wasombura maayanon aon so motoonjo ama onjoma laligowu. Kianj.

* 3:21: Ef 6.4 * 3:22: Ef 6.5-8 * 3:25: Dut 10.17; Ef 6.9

* 4:1: Ef 6.9

Qambanmamban qaa tosia

² Qamakooli gawon mono kaparan koma men laligowu. Iikanon mono uugbiligbili laligon jen mepeqepesee ama laligowu. ³ Mepeqepesee ambuti iikanon mono nonoojon kaanagadeen kokaen qama koolin laligowu, “Anutu, gii mono Pool nenauruta kana men onona saanon Kraist-waa Buṅa qaa aasangoya ii jen asarigi seiwaa.” Niinon Buṅa gawon mewetiwaajon gbadoon nongi kapuare mirinon rajen. ⁴ Niinon Buṅa qaa Anutuwaa siṅaa so jewe asariwutiwaajon mono qamakooligianon nanjon noma laligowu.

⁵ *Ejemba uumeleen mende ama seleengen laligojuti ii mono momakooto qaganon ama onoma laligowu. Uuwaa gawon mewombaa kana mon koloowaati kamban ii mono mende mesogesoon tiwilaawuto, ejemba kooronjianon kema bonjon qambanmamban koma onombu. ⁶ Qaa amin mobuti, ii mono kamban so siyawo mindirin injjogi naanawo koloonkeba. Qaa injjogi ejemba motomotoon siingia kolooro kuuya yonoonon qaa nomaen meleema onombuti ii mono moma yagon iikawaa so jenkebu. Kian.

Poolnon Tikikus Onesimus wasin orono kawao.

⁷ ***Wombo alana Tikikus iinon Pombo qokotaan nama niwo gawon tororo men nenana kolooja. Inon onoonon kan nomaen ama laligonkejeni, iikawaa sunduya kuuya injjoro mobu. ⁸ Nomaen ama men rama laligojoni, onjo sundu ii mobutiwaajon wasin mube

* **4:5:** Ef 5.16 * **4:7:** Apo 20.4; 2 Tim 4.12 * **4:7:** Ef 6.21-22

onoonon kawaa. Iinon kan saanon ulunkolen ama onombaa. ⁹ *Kaanagadeen wombo alanana Onesimus Kolosi onoononga kan Pombaa qaaya pondan otaan men yagonkeji, niinon ii wasiwe eleema kawaa. Eja woi yoronon kan kokanon iwoi kuuya nomaen kolooro laligojoni, iikawaa sunduya saanon jedaborori mobuya. Kian.

Yeizozo qaa tetegoya

¹⁰ *Aristarkus niwo kapuare mirinon raji ano Barnabaswaa niwita Maak yoronon yeizozogara jen ani onoonon kaja. Maakwaajon qaana kokaen jen kotowe mogi: Onoonon kan koubaati een, ii mono saanon koma horon ala men mubu. ¹¹ Joosua qata mon Jastus qajuti iinon kaanagadeen yeizozoya jen ano onoonon kaja. Nenaurunanon niwo Anutuwaa bentotonaa gawon men laligojuti iyonoo batugianon eja karonon yonononga Juuda ejaga laligoju. Yononon ulunkolen ama noma laligogi.

¹² *Angiaanona eja Epafra Kraist Jiisas welen qen munkeji, iinon yeizozoya jen ano onoonon kaja. Iinon kaman so onoonon ama qama koolinkeja. Qaa kuuya Anutuwaa jetaa so koloon eji, ono iikanon rindanon nama kotiin akadami-giawo koloon laligowutiwaajon aon oronkeja. ¹³ Niinon iwaa kania moma kokaen nanon jen: Iinon ono ilaan onomambaajon gawon mama menkeja. Kaanagadeen Laodisia ano Hierapolis taon woi kanon moma laarin laligo-

* **4:9:** Flm 10-12
25; 13.13; 15.37-39

* **4:10:** Apo 19.29; 27.2; Flm 2-4; Apo 12.12,
* **4:12:** Kol 1.7; Flm 23

juti iyonoonon ama gawon naa afaanaga men aon oronkeja. ¹⁴ *Wombo doktanana Luuk ano Deemas yoronon kaanagadeen yeizozogia jen ani onoonon kaja.

¹⁵ Niinon yeizozogia jen oojeni, ii mono uumeleen alaurunana Laodisia taonon laligojuti, ii injjogi mobu. Kaanagadeen Nimfa ano iwaa mirinon kanageso ajoroonkejuti mono ii injjogi mobu. ¹⁶ Tere koi weengon onongi mogi tegoro iikawaa gematanon ii mono angi Laodisia uumeleen kanageso yonoonon keno weengowu. Laodisia yonoonon tere mon oowe kenoti ii angi onoonon karo onjo ii kaanagadeen weengowu. ¹⁷ *Arkipus eja ii mono kokaen ijogi moba, “Ponon Buna gawon mewaatiwaajon jen koton goma koipuga raro laligojani, giinon mono gawon ii romonon kuuya medaborowa.”

¹⁸ Pool niinon yeizozogia jen neenaa boronon qana kokaen oojen: Pool. Onjo mono kasa gbadonawo nii romonon noma laligowu. Kalenmorianon mono onowo ewa. Kiañ.

* **4:14:** 2 Tim 4.10, 11; Flm 24 * **4:17:** Flm 2

**Uumeleembaa Buŋa Tere Soomongo Gbilia
The New Testament and portions of the Old
Testament in the Borong Language of Papua New
Guinea
Sampela hap Buk Baibel long tokples Borong long
Niugini**

Copyright © 2002, 2011 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Borong

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 31 Aug 2023

63589f8b-9426-5ce2-9520-ca0cf2b65c47